

УДК 378.02:372.8

DOI <https://doi.org/10.32782/uad.2026.2.26>**Кубриш Наталія Романівна,**

кандидат мистецтвознавства,
доцент кафедри рисунка, живопису та архітектурної графіки
Одеської державної академії будівництва та архітектури
ORCID ID: 0000-0002-9441-214X
kubrish72@gmail.com

Перепелиця Оксана Володимирівна,

кандидат педагогічних наук,
доцент кафедри рисунка, живопису та архітектурної графіки
Одеської державної академії будівництва та архітектури
ORCID ID: 0000-0001-7776-0516
perepelytsiaokvl@odaba.edu.ua

Недошитко Олег Михайлович,

старший викладач кафедри рисунку, живопису та архітектурної графіки
Одеської державної академії будівництва та архітектури
ORCID ID: 0000-0001-9430-9954
nedoshytko@odaba.edu.ua

ФОРМУВАННЯ ІНДИВІДУАЛЬНОГО СТИЛЮ В МИСТЕЦТВІ ТА ДИЗАЙНІ: ІСТОРИКО-КУЛЬТУРНИЙ АСПЕКТ

Метою статті є виявлення закономірностей історичного розвитку індивідуального стилю у мистецтві від античності до постмодернізму. Актуальність теми обумовлена значенням індивідуального стилю як засобу самовираження митця в умовах культурного та художнього різноманіття, а також потребою осмислення взаємозв'язку між художніми традиціями минулого та сучасними мистецькими практиками. Встановлено, що індивідуальний стиль формувався під впливом культурно-історичних, соціальних і філософських чинників у різні історичні періоди. Від античності до постмодернізму стилістичні принципи зазнавали суттєвих трансформацій, відображаючи зміну художньо-естетичних орієнтирів, творчих стратегій і ролі митця в суспільстві. Дослідження закономірностей становлення художніх традицій демонструє взаємозв'язок культурних процесів різних епох. Встановлено, що в контексті мистецтва постмодернізму індивідуальний стиль набуває значення як засіб самовираження за відсутності стилістичної єдності та різноманіття художніх і дизайнерських практик. Сучасні митці поєднують традиційні техніки з інноваційними методами, технологіями та матеріалами. Доведено, що інтеграція індивідуального стилю сприяє критичному переосмисленню культурного контексту, трансформації традицій та формуванню нових концептуальних рамок у візуальному середовищі. Індивідуальний стиль формує особисту систему художніх засобів і вираження та виділяє творчість митця серед широкого розмаїття художніх практик. Аналіз історичного розвитку індивідуального стилю дає змогу простежити зміни уявлень про творчу особистість, чинники формування художньої мови митця та вплив художніх традицій минулих епох на сучасне мистецтво. Дослідження закономірностей становлення індивідуального стилю є важливим для розвитку професійної та творчої діяльності митців, мистецтвознавства а також мистецької освіти.

Ключові слова: стиль, мистецтво, дизайн, художні традиції, індивідуальність, митець.

Kubrysh Nataliia, Perepelytsia Oksana, Nedoshytko Oleh. FORMATION OF INDIVIDUAL STYLE IN ART AND DESIGN: HISTORICAL AND CULTURAL ASPECT

The aim of this article is to identify the patterns in the historical development of individual style in art from Antiquity to Postmodernism and to determine the influence of cultural, social, and philosophical factors on the formation of the artist's visual language. The relevance of the topic is determined by the significance of individual style as a key means of artistic self-expression in the context of cultural and artistic diversity, as well as by the need to examine the interrelationship between the artistic traditions of the past and contemporary artistic practices. It has been established that individual style evolved under the influence of cultural, historical, social, and philosophical

factors throughout different historical periods From Antiquity to Modernism, stylistic principles underwent significant transformations, reflecting shifts in aesthetic orientations, creative strategies, and the role of the artist in society. The study of the patterns underlying the formation of artistic traditions demonstrates the interconnection of cultural processes across historical epochs. Furthermore, in the context of Postmodernism, individual style acquires particular significance as a means of self-expression in the absence of unified canons and amid the diversity of artistic and design practices. Contemporary artists combine traditional techniques with innovative methods, technologies, and materials. It has been demonstrated that the integration of individual style contributes to the critical reinterpretation of cultural context, the transformation of traditions, and the generation of new conceptual frameworks within the visual environment. Individual style enables artists to distinguish themselves within a wide range of artistic practices and to develop a personal system of artistic means and expression. The analysis of the historical development of individual style makes it possible to trace changes in the understanding of creative individuality, identify the factors shaping the artist's visual language, and assess the influence of artistic traditions of previous epochs on contemporary artistic practices.

Key words: style, art, design, artistic traditions, individuality, artist.

Вступ. Сучасні митці активно звертаються до спадщини світового та національного мистецтва, що підтверджує значення художніх традицій і сприяє розвитку світогляду, творчого мислення, художньо-естетичної культури та духовних якостей особистості [1, с. 215]. Стиль є важливим елементом будь-якої історичної епохи, який не тільки визначає її унікальність, а й визначає культурні цінності, світогляд, духовні орієнтири, моральні, етичні та художньо-естетичні принципи, а також ідентичності. Втілення ідеологічних та художньо-естетичних принципів у мистецтві досягається саме за допомогою стилю. У рамках теорії образотворчого мистецтва стиль розглядається як єдність формотворчих елементів, пластичної мови та інших художніх засобів, які разом утворюють унікальну візуальну мову [2, с. 45]. О. О. Коннов трактує стиль епохи як ієрархічно організовану систему художніх характеристик конкретного історичного періоду, що охоплює манеру митця в рамках стилістичної єдності, естетично сформовану цілісність, світогляд та духовні цінності суспільства [3, с. 69]. Канони або офіційний стиль визначають рамки художніх принципів, методів і засобів художнього вираження, визначаючи пріоритет над індивідуальною творчою інтерпретацією. Тому домінування усталеного стилю обмежує творчу свободу митця, водночас сприяючи збереженню структурної цілісності та пізнаваності художньої традиції. У цьому контексті індивідуальний стиль митця формуються переважно в рамках усталених

норм, створюючи взаємодію між уніфікованими художньо-естетичними принципами та творчою оригінальністю. Однак мистецтво здатне проявити унікальний духовний досвід особистості та перетворити його на універсальну культурну спадщину людства [4, с. 169]. Кожен новий твір мистецтва виникає у діалозі з культурною спадщиною попередніх епох [5, с. 175]. А. Malraux стверджує, що «художники формуються не лише власним дитячим досвідом, а насамперед через конфлікт із надбаннями попередніх поколінь; не з власного безформного світу, а через зіткнення з формами, які інші встановили в культурі та житті» [6, с. 281]. Саме індивідуальний стиль вирізняє творчість митця, визначаючи унікальність художнього образу, методи роботи та композиційні рішення, а також характерні засоби вираження. Індивідуальний стиль є не лише показником оригінальності, а й засобом комунікації, що відображає особисте сприйняття митцем світу та втілення творчих ідей у візуальних образах. Н. Савицька розглядає це явище як поєднання особистісно-біографічних, психологічних, жанрових та стилістичних аспектів у єдиному концептуальному просторі твору, аналізуючи його з позицій філософії, психології та культурології, а також сприйняття ролі митця у суспільстві [7, с. 2–3].

У сучасному мистецтві індивідуальний стиль набуває особливого значення як засіб творчого самовираження та показник професійної майстерності у сферах мистецтва та дизайну. Процес формування індивідуального стилю демонструє, як творчі методи та

засоби вираження митця вступають у діалог із домінуючими стилістичними принципами та ідеологічними орієнтаціями соціокультурного середовища. Художня індивідуальність існує водночас у межах і поза рамками визначених стилістичних норм та канонів [8, с. 4]. Адже особистість є «не лише психологічним, а й культурним феноменом, а стиль творчості визначається сукупністю численних чинників – від світогляду та цінностей до рис темпераменту» [9, с. 24]. О. Кучай слушно зазначає, що багатогранність мистецтва, його унікальність та невичерпність можливостей відкривають новий шлях до формування гармонійної особистості [10, с. 52]. Індивідуальний стиль у мистецтві та дизайні відкриває широкі можливості для аналізу культурного середовища, переосмислення художніх традицій та втілення нових ідей, допомагає митцям визначити творчу позицію та шлях самовираження, досліджувати нові засоби вираження, експериментувати з матеріалами та техніками, а також приймати інноваційні рішення.

Матеріали та методи. Для дослідження було використано історичні та мистецтвознавчі матеріали, наукові праці, архітектурні пам'ятки, а також твори образотворчого мистецтва та дизайну, що охоплюють період від античності до постмодернізму. Аналіз цих джерел демонструє комплексний підхід до вивчення індивідуального стилю в мистецтві та дизайні з урахуванням історичних, культурних та філософських аспектів творчого розвитку. Дослідження Н. Сапфірової (2024) визначає роль художніх традицій як основи формування творчого мислення, художньої та естетичної культури, а також духовного розвитку особистості [1]. У наукових працях Р. Михайлової та О. Коннова стиль розглядається як ключовий компонент художньої мови, що поєднує формальні засоби, пластичну мову та засоби вираження, втілюючи естетичні та ідеологічні принципи певної епохи [2; 3]. Дослідження О. Потішук та О. Перепелиці розкривають подвійний характер художнього стилю, який виявляється у синтезі суворих канонів та принципів із можливістю індивідуального самовираження

митця; ця закономірність простежується у розвитку мистецтва від античних традицій до епохи постмодернізму [4; 8]. Сучасні дослідження античного мистецтва виявляють поєднання різних підходів до його вивчення та інтерпретації. Зокрема, вчені зосереджують увагу на технічних та матеріальних параметрах художніх творів античних майстрів, що дозволяє не лише глибше зрозуміти особливості художнього процесу створення, а й глибше дослідити образне та символічне наповнення [11; 12; 13; 14]. Водночас підкреслюється роль іконографії як чинника, що забезпечує послідовний та нерозривний розвиток художньої традиції. Наукові підходи вчених дозволяють розглядати античне мистецтво як цілісну систему, в якій нормативні канони та усталені художні й естетичні принципи органічно співіснували з індивідуальними стилями видатних митців. Дослідження F. Musacchio (2024) показує, що середньовічні майстри дотримувалися чітких канонів композиції, семантики кольору, водночас демонструючи власний індивідуальний стиль [15]. О. Огуй та О. Івасюк доводять, що кольори та символи у середньовічних творах не лише виконували канонічну функцію, а й слугували засобом вираження творчої індивідуальності митця [16]. S. Cohen зазначає, що в епоху Ренесансу відбувався поступовий перехід від колективних сакральних практик до персоналізації творчості та посилення ролі автора [17]. J. Romanenkova та інші досліджують мистецтво маньєризму, підкреслюючи роль орнаменталізації, стилістичних експериментів та поєднання художніх традицій і релігійних канонів та постулатів із проявом творчої індивідуальності митця [18]. Наукові праці, присвячені мистецтву бароко та рококо, демонструють, як митці поєднували художньо-естетичні принципи офіційного стилю з індивідуальною художньою манерою, творчими методами та інноваціями [19; 20]. У дослідженні Dorrestijn & Verbeek (2013) [21] зазначається, що стиль модерн характеризується прагненням до цілісності художньої системи та гармонійної єдності структурних і декоративних елементів, залишаючи при цьому

значний простір для індивідуального самовираження митця. Натомість модернізм та постмодернізм наголошують на плюралізмі та еkleктичному поєднанні стилів і культурних кодів, що дозволяє формувати індивідуальний стиль як складну мозаїку ідей, нашарування різноманітних стилів і художніх традицій, символів та культурних алюзій [22; 8; 18]. У статті Kahambing (2018) досліджується ідея формування особистості крізь призму Ніцше та Фуко. Вчений доводить, як людина може свідомо формувати свій характер та поведінку як художній процес, використовуючи принципи «мистецтва для себе» для самопізнання та розвитку [23].

Для дослідження закономірностей формування індивідуального стилю було застосовано низку наукових методів: проведено систематизацію та аналіз наукових джерел, що дозволило всебічно розглянути історичні, мистецтвознавчі та сучасні дослідження; було використано хронологічний підхід для відстеження еволюції стилю від античності до постмодернізму а також порівняльний метод для зіставлення стилістичних особливостей різних епох, художніх шкіл та культурних традицій; проведено художньо-стилістичний аналіз, що включав дослідження формотворчих елементів, пластики, композиційних рішень та художніх технік. Такий комплексний підхід дає змогу виявити закономірності розвитку індивідуального стилю в мистецтві та дизайні та простежити взаємодію між культурними традиціями та індивідуальним творчим методом митця.

Результати. Витоки формування індивідуального стилю у творчості слід розглядати в контексті ширших культурних та філософських аспектів античності, де естетика, майстерність та функціональність не розглядалися як окремі сфери, а існували в нерозривному єднанні. Старогрецька концепція «*techne*» поєднувала вміння, знання та художню майстерність в єдиному процесі створення артефакту, який одночасно відповідав утилітарним вимогам і втілював ідеал гармонії [12, с. 4]. У цьому синтезі закладено підґрунтя подальшого розуміння стилю як поєднання матеріальних і духовних

аспектів у мистецтві. У Греції вже в класичний період була очевидна тенденція до персоналізації художнього стилю. Хоча канони визначали пропорції скульптури та архітектури, індивідуальні відмінності майстрів не ігнорувалися. Полікліт у своєму «Каноні» наголошував на математично точних пропорціях тіла. Більшість скульпторів його часу дотримувалися цих принципів. Натомість Праксітель і Лісіпп навмисно змінювали пропорції, прагнучи більшої витонченості, що, по суті, було вираженням їхнього власного індивідуального стилю в межах визначених стилістичних принципів. Індивідуальний стиль скульпторів проявлявся у характерних техніках м'якого моделювання форм, передачі динамічного руху та пластичності фігури, обробці драпірування та композиційних рішеннях. Майстри прагнули поєднати класичні канони зі своїм власним баченням характерів та настроїв персонажів [11]. Паралельно з розвитком скульптури Ексекіас та Евфроній сформували індивідуальний стиль у керамічному живописі, розширивши композиційні рішення та надавши міфологічним образам більшої емоційної глибини, виразності та динаміки руху [11, с. 167–168].

В архітектурі відмінності між дорійським, іонічним та коринфським ордерами також можна розглядати як ранню формалізацію стилістичних систем: кожен ордер мав усталені характеристики, проте залишав простір для локальної адаптації та індивідуальної художньої інтерпретації. Римське мистецтво успадкувало грецькі канони та художні традиції, проте перенесло акцент із споглядання краси на практичність та репрезентативність. Архітектори впроваджували інженерні інновації, такі як арки та склепіння, зберігаючи при цьому декоративні принципи елліністичної традиції. В мистецтві стародавніх римлян поняття стилю набуло політичного виміру: громадські будівлі стали символами влади та імперської величі. Індивідуальність митця нівелювалася колективним характером масштабних проєктів, проте залишався простір для особистого самовираження в оздобленні та деталях.

Симбіоз нормативності та творчої свободи в античному мистецтві можна пояснити рівновагою між *mimesis* (імітацією природи або попередніх зразків) та інновацією. Платон вбачав цінність у відтворенні фундаментальних ідей, тоді як Аристотель визнавав важливість індивідуальної інтерпретації тем і форм [13, с. 3]. Саме цей подвійний характер – дотримання зразка та особиста модифікація – згодом став основою для розвитку дизайнерського стилю. На візуальну мову античності також впливали художні матеріали: мармур, бронза та теракота визначали використовувані техніки та масштаб об'єктів. Технологічні обмеження того часу призвели до стандартизації певних елементів скульптурного оздоблення та архітектурного декору (таких як композиції фронтонів або колональні системи); проте майстри знаходили способи додавати унікальні штрихи, наприклад, змінюючи кут нахилу поверхонь, пропорції деталей або ритм орнаменталізації. Серед видатних римських митців, які розвинули власний індивідуальний стиль, особливе місце посідають Верострат, Публій Вітеллій та Артемідор, твори яких вирізняються реалістичним зображенням сенаторів, аристократів, видатних політичних та культурних діячів. Деякі майстри прагнули реалізму, що межувало з натуралізмом, тоді як інші віддавали перевагу певній умовності та узагальненню в портреті, щоб підкреслити велич і урочистість образу. Поєднання художніх традицій із власним творчим баченням визначало унікальний стиль кожного скульптора [14].

Суттєвий вплив на концепцію стилю мав розвиток риторики й теорії мови. Стародавні грецькі мислителі проводили паралелі між стилістикою мовлення та художньою формою: так само, як оратори вдосконалювали свою *lexis* (спосіб висловлювання), майстри

розвивали власний художній стиль. У цьому сенсі стиль уже набував рис комунікативної категорії: передавав бачення автора за допомогою кодифікованих і впізнаваних засобів. Порівнюючи грецький та римський підходи до стилю, можна виділити такі відмінності (табл. 1):

Аналізуючи античну спадщину крізь призму сучасного дизайнерського мислення, можна виявити паралелі з сучасним балансом між глобальними тенденціями та локальною автентичністю. Чітко структуровані ордери та композиційні схеми нагадують «гайдлайни» (рекомендації) з дизайну, тоді як експерименти архітектора з деталями співвідносяться з сучасними спробами персоналізувати продукт, не порушуючи його загальної айдентики. Таким чином, античні витoki концепції стилю демонструють поєднання нормативної системи та індивідуальних варіацій, що враховують філософські принципи щодо гармонії та призначення мистецтва. Це перегукується з тезою Ніцше про необхідність «надання стилю» власному характеру та поведінки як твору мистецтва навіть у соціально-політичній сфері; наголошується на етиці самостворення в рамках культурної традиції античності з її балансом між аполлонічними та діонісійськими початками [23; с. 3]. Це заклало основу для подальшого розвитку уявлень про стиль як інтеграцію зовнішніх формальних ознак із внутрішнім світоглядом автора [13, с. 3].

Епоха Середньовіччя та Відродження демонструють складну трансформацію уявлень про стиль та індивідуальність, де естетичні, релігійні та соціальні чинники перепліталися, утворюючи специфічні моделі творчого самовираження. У Середньовіччі художня діяльність була тісно пов'язана з теологічними догмами: мистецтво

Таблиця 1

Порівняння грецького і римського уявлення про стиль

Характеристика	Давня Греція	Давній Рим
Домінуючий принцип	Гармонія і пропорція	Репрезентативність і масштаб
Індивід. вираження	Помітне в межах канону	Обмежене колективними проектами
Матеріали	Мармур, бронза	Камінь, бетон + декор
Роль стилю	Естетична й філософська	Політична й утилітарна

виступало священним посередником між людством та божественним світом [22; с. 86]. Готична архітектура з її вертикальними прагненнями, вітражами та орнаментами була підпорядкована символічній мові християнства. На цьому етапі індивідуальність митця часто губилася серед колективного авторства та прагнення дотримуватися канонів; майстер працював у складі цеху чи монастирської майстерні, виконуючи замовлення, що диктували як зміст, так і форму. Саме в декоративних та орнаментальних системах можна виявити найменші прояви індивідуального стилю митця: варіації у оформленні капітелей колон або зображення міфологічних чи біблійних сюжетів за допомогою місцевих культурних символів та художніх традицій. Це підкреслює дисонанс між колективною культурною відповідністю та потребою митців залишити індивідуальний слід у межах жорстко структурованого стилю [21; с. 44]. І хоча середньовічні художники дотримувалися усталених правил композиції та кольорних схем, але водночас виражали свою індивідуальність через нюанси кольору, деталі та характер зображення [15]. Іконографія середньовічного живопису ґрунтувалася на спрощених плоских формах, відсутності перспективи та кольоровій символіці. Колір тут мав чітке семантичне призначення: золотий фон означав небесну сферу, червоний – мучеництво та жертву тощо [16]. У такій системі стиль визначався не стільки індивідуальною технікою, скільки дотриманням семантичних правил. Художник був, скоріше, інтерпретатором загально прийнятих символів та алегорій.

Перехід до епохи Ренесансу приніс принципово нову парадигму – антропоцентризм.

Гуманістична філософія відмовилася від теоцентризму та спрямувала мистецтво на людину як центр всесвіту. Відродження античних традицій крізь призму нових відкриттів у науці та техніці стимулювало розвиток індивідуального стилю: перспектива стала ключовим інструментом просторової організації композиції, тоді як пропорційні системи, засновані на математичних співвідношеннях (таких як золотий перетин), визначали гармонію форми [8, с. 14]. Художники та архітектори, від Леонардо да Вінчі до Альберті, активно розробляли власні методи створення творів, впроваджуючи індивідуальний підхід у рамках світогляду та художньо-естетичних принципів. Важливо зазначити, що епоха Відродження переосмислила поняття авторства. Художники почали підписувати свої твори, зростає соціальний статус та престиж митця як незалежного творця, розвиненої інтелектуальної та духовної особистості. Це співвідноситься з розвитком поняття індивідуального стилю та дозволяє порівнювати різні стилістичні школи – флорентійську, венеціанську тощо – вже на рівні особистого внеску митців [24]. Психологічний аспект цих змін полягає в тому, що митці епохи Відродження отримали свободу експериментувати з формою та змістом. Якщо в готичних соборах стиль слугував каталізатором колективної віри, то в палацах та картинах епохи Відродження він також слугував для демонстрації інтелектуальної майстерності митця. У таблиці 2 підсумовано основні характеристики цього розвитку.

Таке переосмислення функції дизайну вплинуло на подальший розвиток архітектури та образотворчого мистецтва; композиція стала результатом особистої логіки

Таблиця 2

Порівняння стилістичних характеристик Середньовіччя та Ренесансу

Характеристика	Середньовіччя	Ренесанс
Домінанта	Теоцентризм	Антропоцентризм
Організація творчості	Цехова/монастирська	Індивідуалізоване авторство
Основна функція стилю	Сакральна символіка	Гармонія і реалізм
Технічний підхід	Площинність, відсутність перспективи	Лінійна перспектива, пропорційні системи
Індивідуальність	Прихована в деталях орнаменту	Манера як частина авторського образу
Матеріали	Камінь, дерев'яна основа живопису	Мармур, олійний живопис

творця, зберігаючи при цьому гармонійні пропорції античного мистецтва. Культурний контекст цього періоду відображає взаємодію між місцевими художніми традиціями та загальноєвропейськими тенденціями. Наприклад, у Північному Ренесансі активно використовувалися опрацювання деталей, натуралізм, спостережна перспектива та складне світлотіньове моделювання (техніки олійного живопису), тоді як італійський Ренесанс був більше орієнтований на монументальну архітектуру та чітку композицію [22, с. 86]. Це створює умови для формування різних моделей індивідуального стилю в рамках регіональної школи. Обмеження середньовічної методології та суворої канон іконографії можна розглядати як чинник, що пригнічує індивідуальне самовираження митця.

Досягнення мистецтва заклали основу для технічної майстерності наступних епох: елегантність (у пропорції до орнаменту) та точність передачі матеріалу стали важливими параметрами для художників епохи Відродження [17, с. 53-86]. Також перехід від Середньовіччя до Відродження характеризується зміною моделі взаємодії між особистістю та суспільством у творчому процесі. Стиль перестає бути виключно колективним кодом вірувань і набуває ознаки особливого вираження, зберігаючи при цьому культурне розмаїття. Це створює ширші рамки для подальшої еволюції мови дизайну та дозволяє вивчати в контексті історії застосування побачити в історії приклади гармонізації авторської автентичності з вимогами часу. Трансформація стилю пізніше проявилася в європейському маньєризмі, синтезі традицій різних регіонів, від Італії до Нідерландів, створюючи нову енергію художнього руху. Хоча основа залишилася античною у своїй прагматично-естетичній логіці, місцеві школи створили власний варіант завдяки адаптації мотивів та художніх технік до певного культурного контексту [18, с. 7].

В епохи бароко та рококо митці гармонійно поєднували ідейні та художньо-естетичні принципи стилю з індивідуальними творчими підходами та художніми засобами виразності. У творах поєднувалися

стилістика бароко та рококо з динамічним вираженням форм, вишуканою кольоровою палітрою та оригінальним трактуванням сюжетів, що дозволяло проявити індивідуальний художній стиль в жорстких рамках офіційного стилю [19; 20].

Модерн і постмодернізм у контексті історичного розвитку концепції індивідуального стилю становлять дві різні, але взаємопов'язані фази культурної еволюції, де змінюються не лише естетичні пріоритети, а й філософські та соціальні параметри творчого процесу. Модерн сформувався як відповідь на потребу інтеграції технічного прогресу з художнім самовираженням; він прагнув створити новий синтетичний стиль, який відійшов би від історичних запозичень і шукав оригінальних форм [8, с. 3]. Модернізм характеризується принципами універсальності, органічної єдності дизайну та декору, а також акцентом на функціональності при збереженні елегантності ліній. Індивідуальність митця у модернізмі проявлялася через інтерпретацію природних мотивів, асиметрію та експерименти з новими матеріалами, склом, металом та бетоном. Форма часто корелювала із соціальною ідеєю «нового життя», де мистецтво стає частиною повсякденності. Важливо зазначити, що модерн розширив авторське поле: дизайнери та архітектори мали свободу визначати власні декоративні системи, дотримуючись загальної стилістики. Це сприяло появі різноманітних манер, від раціоналістичних рішень до витончених орнаментальних композицій [21, с. 4]. Своєрідним маркером модернізму була інтеграція всіх елементів об'єкта в цілісний образ, меблі, світильники та фасад будівлі створювали гармонійний ансамбль. Таблиця 3 демонструє ключові риси модерну стосовно постмодернізму.

Постмодернізм виник як реакція на онтологічну ізоляцію та нормативність модернізму. Якщо стиль модерн прагнув універсальних принципів краси та функціональності, то постмодернізм свідомо відмовлявся від уніфікації, наголошуючи на плюралізмі, цитуванні та змішуванні стилів [8, с. 3]. Архітектурні та дизайнерські

практики постмодернізму стали ігровим полем із культурними символами: тут доречно поєднати класичні колони з яскравими неоновими кольорами або вставляти традиційний орнамент у простір цифрових медіа [21, с. 3]. Така еклектика саме і формувала індивідуальний стиль багатьох митців, що будували власну дизайнерську мову з колажу культурних посилань. Індивідуальність у постмодернізмі часто виражається через контекстуально-іронічне використання форм і символів. Дизайнер може свідомо надавати елементам подвійне значення – функціональне та культурно провокаційне. Наприклад, предмет меблів може бути практичною річчю і водночас створювати пародію на культурні традиції та художній смак [8, с. 3]. Важливою тенденцією стала поява субкультурних стилів у міському середовищі, наприклад *street graphics* (вулична графіка) як окрема форма постмодерного дизайну адаптує архітектурні графічні мотиви до вимог локальних спільнот. Тут авторський стиль залежить не лише від особистих рішень художника, а й від взаємодії з аудиторією та її очікувань. Вплив технологій на постмодернізм особливо помітний при переході до цифрової культури: динамічні параметри візуальної платформи дозволяють поєднувати елементи різного походження в режимі реального часу [8, с. 4].

Цифровізація запровадила новий рівень візуальної мови, градієнти, пікселізація або генеративна графіка стали предметом естетики. Це стимулювало індивідуальні експерименти з цифровими форматами навіть для тих авторів, чия стильова основа була закладена в матеріальних формах традиційного мистецтва та дизайну. Модерн і постмодернізм також відрізняються способами взаємодії із

соціумом. У модернізмі дизайн часто служив утопічній меті вдосконалення суспільства засобами мистецтва через гармонізацію форми та функції [21, с. 4], тоді як постмодернізм визнавав неможливість єдиного рішення і натомість пропонував різноманітні підходи як цінність творчого самовираження особистості. Такий підхід змінив логіку побудови індивідуального стилю: якщо в модерн він розвивався в рамках єдиної програмної платформи стилю (певного напрямку чи школи), то в постмодернізмі він формується як метод, де сам автор визначає межі, правила та засоби художньої виразності (табл. 3).

Трансформації між цими двома етапами демонструють конфлікт між прагненням до стабільності та відкритістю до інновацій. У сучасних дизайнерських практиках можна знайти гібридні прояви: автор бере структурну логіку модернізму (цілісність формотворчих рішень) та насичує її семантичними нашаруваннями постмодернізму (цитати, деконструкція). Це дозволяє балансувати між автентичністю та відповідністю сучасним культурним тенденціям. Зрештою, обидві епохи залишили сильний вплив на концепцію індивідуального стилю.

Модерн надав приклади того, як авторська манера може формуватися через узгодженість усіх компонентів єдиного стилю; постмодернізм – як особистість митця може сформувати свій унікальний стиль, поєднуючи чужі коди з власними значеннями [8, с. 4]. У цьому сенсі модерн та постмодернізм не є антагоністами: радше, це два полюси методології роботи над стилем, один з яких спрямований на внутрішню цілісність творчого процесу, інший – дає можливість безмежної варіативності при інтеграції культурних традицій.

Таблиця 3

Порівняння ознак модерну та постмодерну

Характеристика	Модерн	Постмодерн
Цінності	Гармонія форми та функції	Плюралізм, гра з символами
Філософія	Універсальність правил	Відносність значень
Матеріали	Скло, метал, бетон	Будь-які + цифровий медіаформат
Методи	Цілісна композиція ансамблю	Еклектика, колаж
Індивід. стиль	Усередині напрямку	Мозаїчна конструкція автором
Взаємодія з аудиторією	Утопічна гармонізація побуту	Провокація/іронія + участь користувача

Висновки. Аналіз наукових джерел, теоретичних підходів, творів мистецтва та дизайну показує, що індивідуальний стиль формується не ізольовано, а в тісному зв'язку з історично сформованими художніми системами, які задають загальні орієнтири для творчості митців. Співвідношення між канонами, ідейними та художньо-естетичними принципами художнього стилю та індивідуальною самобутністю митця весь час змінювалося, що визначало своєрідність мистецтва історичної епохи.

Античність сформувала поняття стилю в мистецтві як гармонійного поєднання загальноприйнятих норм та канонів офіційного стилю та індивідуальних художніх варіацій, пошуків та інновацій. У Середньовіччі домінанта релігійних догматів та канонів обмежувала самовираження автора, але не усувала його повністю, залишаючи можливість творчої інтерпретації в деталях та характері образів. Натомість епоха Відродження утвердила значення митця як носія власного творчого бачення, що сприяло утвердженню індивідуальної стилістики в мистецтві. В епоху бароко індивідуальний стиль визначається через посилення виразних художніх засобів, пластичну напругу

форм та складність композиційних структур, що призводить до авторської трансформації усталених іконографічних моделей та художньо-естетичних принципів. У мистецтві рококо індивідуальний стиль являє собою схильність до естетизації, ідеалізації, елегантності форми, витонченої орнаменталізації, рафінованості образів, інтимності та камерності, чуттєво-емоційної образності. Подальші етапи розвитку мистецтва значно розширили межі творчої свободи митця. В епоху модерну індивідуальний стиль розвивається в рамках цілісної художньої системи, тоді як постмодернізм актуалізує можливість вільного поєднання різноманітних стилізованих елементів, ідейних та семантичних нашарувань.

Таким чином, індивідуальний стиль виникає в результаті взаємодії традиції та особистого досвіду митця, відображає культурну спадщину попередніх епох, сприяє їх подальшому розвитку через творче переосмислення. Вивчення історії формування індивідуального стилю має важливе значення для розвитку сучасного дизайну, історії мистецтва та художньої освіти, оскільки дає змогу глибше зрозуміти, як в різні історичні періоди змінювалося сприйняття творчої індивідуальності та засоби її художнього вираження.

Література:

1. Сапфірова Н. М., Пасько О. М., Чембержі Д. А. Вплив історії та культури на сучасний дизайн одягу та аксесуарів. *Теорія та практика дизайну*. 2024. № 33. С. 214–225. DOI: <https://doi.org/10.32782/2415-8151.2024.33.23>
2. Михайлова Р. Про змістовно-сміслові значення поняття стилю. *Актуальні проблеми сучасного дизайну* : збірник матеріалів Міжнародної науково-практичної конференції, м. Київ, 23 квітня 2020 р. : В 2-х т. Т. 1. Київ: КНУТД, 2020. С. 45–48. URL: https://er.knutd.edu.ua/bitstream/123456789/15993/1/APSD2020_V1_P045-048.pdf?utm_source=chatgpt.com
3. Коннов О. Ф. Історична динаміка художнього стилю : монографія / Нац. пед ун-т імені М. П. Драгоманова. Київ : Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2015. 187 с. URL: <https://enpuirb.udu.edu.ua/server/api/core/bitstreams/c431f182-2526-4090-8494-e3952aa9d126/content>
4. Потіщук О., Франко Н., Сторожик М. Художня творчість як засіб перетворення світу та духовне самовираження особистості. *Вісник Львівського університету. Серія філос.-політолог. студії*. 2025. Вип. 58. С. 168–175. DOI: <https://doi.org/10.30970/PPS.2025.58.20>
5. Berryman, J. Wollheim on art's historicity: an intersection of theoretical art history and the philosophy of art. *The British Journal of Aesthetics*. 2024. Vol. 64 № 2. P. 173–186. DOI: <https://doi.org/10.1093/aesthj/ayad024>
6. Malraux A. *The Voices of Silence*. Princeton. NJ : Princeton University Press, 1978. P. 281. URL: https://books.google.com.ua/books/about/The_Voices_of_Silence.html?id=Fs8MAQAIAAJ&redir_esc=y
7. Савицька Н. Вікові аспекти композиторської життєтворчості: автореф. дис... д-ра мистецтвознавства: 17.00.03. Київ, 2010. 36 с.
8. Perepelytsia, O., Hryhorieva, V., Konshyna, O., Kucherenko, K., Melnyk, N., Kubrysh, N., & Karpova, S. The concept of an individual style in postmodern architectural graphics. *Postmodern Openings*. 2022. Vol. 13. № 1(1). P. 331–349. DOI: <https://doi.org/10.18662/po/13.1Sup1/430>

9. Курач Ю. Індивідуальний стиль музичної творчості як феномен життєтворення. *Наукові збірки Львівської національної музичної академії імені М. В. Лисенка*. 2024. Вип. 52. С. 21–26. DOI: <https://doi.org/10.32782/2310-0583-2024-52-04>
10. Кучай О. В., Кучай Т. П., Чичук А. П. Зміст та роль мистецтва у розвитку людини й життя суспільства. *Наукові записки. Педагогічні науки*. Київ, 2024. Вип. 214. С. 50–54. DOI: <https://doi.org/10.30970/PPS.2025.58.20>
11. Neer R. The Emergence of the Classical Style in Greek Sculpture. University of Chicago Press. Chicago and London, 2010. 262 p. URL: https://is.muni.cz/el/phil/podzim2020/DU1701/um/Neer_The_Emergence_of_the_Classical_Style_in_Greek_Sculpture_2010.pdf?utm_source=chatgpt.com
12. Шерура К., Sukhomlyn Н., Khvostova, Т. Творчий стиль Марії Левитської як прояв постмодерного світосприйняття. *Вісник Київського Національного Університету Культури і Мистецтв. Серія : Сценічне мистецтво*. 2022. Вип. 5. №2. С.118–126. DOI: <https://doi.org/10.31866/2616-759X.5.2.2022.266524>
13. Barnstone D. Style debates in early 20th-century german architectural discourse. *Architectural Histories* 2018. Vol. 6. № 1. P. 17. DOI: <https://doi.org/10.5334/ah.300>
14. Bazant J. Roman portraiture; a history of its history. KLP – Koniasch Latin Press, 1995. URL: https://www.researchgate.net/publication/299079496_Roman_Portraiture_A_History_of_its_History
15. Musacchio F. The Bright Age: The vibrant colors of medieval Christian art. 2024. URL: https://www.fabriziomusacchio.com/weekend_stories/told/2024/2024-04-20-the_bright_age_medieval_colors/?utm_source=chatgpt.com
16. Огуй О., Івасюк О. Християнська символіка кольору в середньовіччі в контексті нової концепції символу як гіперзнака. *Медіафорум : аналітика, прогнози, інформаційний менеджмент*. 2019. Т. 7. С. 188–210. DOI: <https://doi.org/10.31861/mediaforum.2019.7.188-210>
17. Cohen S. Transformations of Time and Temporality in Medieval and Renaissance Art. Leiden & Boston: Brill, 2014. 392 p. URL: https://www.researchgate.net/publication/337561652_Transformations_of_Time_and_Temporality_in_Medieval_and_Renaissance_Art
18. Romanenkova J., Bratus I., Kuzmenko H. Streltsova, S. Art during the reign of rudolf II as quintessence of leading mannerism trend at prague art center. *Journal of History Culture and Art Research*. 2020. Vol. 9. № 2. P. 395–407. DOI: <https://doi.org/10.7596/taksad.v9i2.2570>
19. Bailey G. Between Renaissance and Baroque. Jesuit Art in Rome, 1565-1610. University of Toronto Press, 2009. 552 p. URL: <https://dokumen.pub/between-renaissance-and-baroque-jesuit-art-in-rome-15651610-9781442686298.html>
20. Wei Y. Self-Expression in Rococo Art: Analyzing the Social and Political Roles of Women through Fashion and Artistic Representation. *Dean&Francis*. 2024. Vol. 2. № 10(6). DOI: <https://doi.org/10.61173/5c780643>
21. Dorrestijn S. Verbeek, P.-P. Technology, wellbeing, and freedom: The legacy of utopian design. *International Journal of Design*, 2013. Vol. 7. № 3. P. 45–56. DOI: <https://doi.org/10.2752/175470813X13777089864494>
22. Kolosnichenko M., Krotova T., Remeniava T., Prykhodko-Kononenko, I., Chetverik, A. Salvador Dali's Artistic Experiments in the Art of Jewelry and Their Impact on Contemporary Design. *Art and Design*, 2014 Vol. 4. P. 9-19. DOI: <https://doi.org/10.30857/2617-0272.2021.4.1>
23. Kahambing J. G. S. Giving style to one's character: nietzsche & foucault on self-artistry. *International Journal of Research – Granthaalayah*. 2018. Vol. 6. № 1. P. 56–68. DOI: <https://doi.org/10.29121/granthaalayah.v6.i1.2018.1594>
24. Wenninger R. Individual style after the end of art. *Postgraduate Journal of Aesthetics*. 2005. Vol. 2. № 3. P. 105–115. URL: https://philarchive.org/archive/WENISA-2?utm_source=chatgpt.com

References:

1. Sapfirova, N., Pasko, O. & Chemberzhi, D. (2024). Vplyv istorii ta kultury na suchasnyi dyzain odiahu ta aksesuariv [The Influence of History and Culture on Contemporary Clothing and Accessory Desi]. *Teoriia ta praktyka dyzainu – Theory and Practice of Design*, 33, 214–225. DOI: <https://doi.org/10.32782/2415-8151.2024.33.23> [in Ukrainian].
2. Mykhailova, R. (2020). Pro zmistovno-smyslovi znachennia poniattia styliu [On the Content-Semantic Dimensions of the Concept of Style]. *Aktualni problemy suchasnoho dyzainu – Current Issues of Contemporary Design: zbirnyk materialiv Mizhnarodnoi naukovo-praktychnoi konferentsii*. Kyiv : KNUTD, 2020. Retrieved from: https://er.knutd.edu.ua/bitstream/123456789/15993/1/APSD2020_V1_P045-048.pdf?utm_source=chatgpt.com [in Ukrainian].
3. Konnov O. F. (2015). Istorychna dynamika khudozhnoho styliu [Historical Dynamics of Artistic Style] : monohrafiia / Nats. ped un-t imeni M. P. Drahomanova. Kyiv : Vyd-vo NPU imeni M. P. Drahomanova. Retrieved from: <https://enpuirb.udu.edu.ua/server/api/core/bitstreams/c431f182-2526-4090-8494-e3952aa9d126/content> [in Ukrainian].
4. Potishchuk, O., Franko, N., & Storozhyk M. (2025). Khudozhnia tvorchist yak zasib peretvorennia svitu ta dukhovne samovyrazhennia osobystosti [Artistic Creativity as a Means of Transforming the World and a Form of Personal Spiritual Self-Expression]. *Visnyk Lvivskoho universytetu. Seriiia filos.-politoloh. Studii – Visnyk of Lviv University. Series: Philosophical and Political Studies*, 58, 168–175. DOI: <https://doi.org/10.30970/PPS.2025.58.20> [in Ukrainian].

5. Berryman, J. (2024). Wollheim on art's historicity: an intersection of theoretical art history and the philosophy of art. *The British Journal of Aesthetics*, 64(2), 173–186. DOI: <https://doi.org/10.1093/aesthj/ayad024> [in English].
6. Malrau, A. (1978). *The Voices of Silence*. Princeton, NJ : Princeton University Press. Retrieved from: https://books.google.com.ua/books/about/The_Voices_of_Silence.html?id=Fs8MAQAIAAJ&redir_esc=y [in English].
7. Savytska, N. (2010). *Vikovi aspekty kompozytorskoï zhyttietvorchosti [Age-Related Aspects of a Composer's Life-Creativity]*. Candidate's thesis. Kyiv, [in Ukrainian].
8. Perepelytsia, O., Hryhorieva, V., Konshyna, O., Kucherenko, K., Melnyk, N., Kubrysh, N., & Karpova, S. (2022). The concept of an individual style in postmodern architectural graphics. *Postmodern Openings*, 13 (1), 331–349. DOI: <https://doi.org/10.18662/po/13.1Sup1/430> [in English].
9. Kurach, Yu. (2024). *Indyvidualnyi styl muzychnoi tvorchosti yak fenomen zhyttietvorennia [The Individual Style of Musical Creativity as a Phenomenon of Life-Creation]*. *Naukovi zbirky Lvivskoi natsionalnoi muzychnoi akademii imeni M. V. Lysenka – Scientific Collections of the M. V. Lysenko Lviv National Music Academy*, 52, 21–26. DOI: <https://doi.org/10.32782/2310-0583-2024-52-04> [in Ukrainian].
10. Kuchai, O. V., Kuchai, T. P., & Chychuk A. P. (2024). *Zmist ta rol mystetstva u rozvytku liudyny y zhyttia suspilstva [Content and Role of Art in Human Development and Social Life]*. *Naukovi zapysky. Pedagogichni nauky – Scientific Notes. Pedagogical Sciences*, 214, 50–54. Kyiv. DOI: <https://doi.org/10.30970/PPS.2025.58.20> [in Ukrainian].
11. Neer, R. (2010). *The Emergence of the Classical Style in Greek Sculpture*. University of Chicago Press. Chicago and London. 262 p. Retrieved from: https://is.muni.cz/el/phil/podzim2020/DU1701/um/Neer_The_Emergence_of_the_Classical_Style_in_Greek_Sculpture_2010.pdf?utm_source=chatgpt.com [in English].
12. Chepura, K., Sukhomlyn, H. & Khvostova, T. Mariia Levytska's Creative Style as a Manifestation of The Postmodern Worldview. (2022). *Visnyk Kyivskoho Natsionalnoho Universytetu Kultury i Mystetstv. Seria : Stenichne mystetstvo – Bulletin of the Kyiv National University of Culture and Arts. Series: Performing Arts*, 5 (2), 118–126. DOI: <https://doi.org/10.31866/2616-759X.5.2.2022.266524> [in English].
13. Barnstone, D. (2018). Style debates in early 20th-century german architectural discourse. *Architectural Histories*, 6 (1). DOI: <https://doi.org/10.5334/ah.300> [in English].
14. Bazant, J. (1995). *Roman portraiture; a history of its history*. KLP – Koniasch Latin Press. Retrieved from: https://www.researchgate.net/publication/299079496_Roman_Portraiture_A_History_of_its_History [in English].
15. Musacchio, F. (2024). *The Bright Age: The vibrant colors of medieval Christian art*. Retrieved from: https://www.fabriziomusacchio.com/weekend_stories/told/2024/2024-04-20-the_bright_age_medieval_colors/?utm_source=chatgpt.com [in English].
16. Ohui, O. & Ivasiuk, O. (2019). *Khrystyianska symbolika koloru v serednovichchi v konteksti novoi kontseptsii symbola yak hiperznaka [Christian Color Symbolism in the Middle Ages in the Context of the New Concept of the Symbol as a Hyper-Sign]*. *Mediaforum : analityka, prohnozy, informatsiinyi menedzhment – Mediaforum: Analytics, Forecasts, and Information Management*, 7, 188–210. DOI: <https://doi.org/10.31861/mediaforum.2019.7.188-210> [in Ukrainian].
17. Cohen, S. (2014). *Transformations of Time and Temporality in Medieval and Renaissance Art*. Leiden & Boston: Brill. 392 p. Retrieved from: https://www.researchgate.net/publication/337561652_Transformations_of_Time_and_Temporality_in_Medieval_and_Renaissance_Art [in English].
18. Romanenkova, J., Bratus, I., Kuzmenko, H., & Streltsova, S. (2020). Art during the reign of rudolf II as quintessence of leading mannerism trend at prague art center. *Journal of History Culture and Art Research*, 9 (2). P. 395–407. DOI: <https://doi.org/10.7596/taksad.v9i2.2570> [in English].
19. Bailey, G. (2009). *Between Renaissance and Baroque. Jesuit Art in Rome, 1565-1610*. University of Toronto Press. 552 p. Retrieved from: <https://dokumen.pub/between-renaissance-and-baroque-jesuit-art-in-rome-15651610-9781442686298.html> [in English].
20. Wei, Y. (2024). *Self-Expression in Rococo Art: Analyzing the Social and Political Roles of Women through Fashion and Artistic Representation*. *Dean&Francis*. 2 (10). DOI: <https://doi.org/10.61173/5c780643> [in English].
21. Dorrestijn, S. & Verbeek, P.-P. (2013). Technology, wellbeing, and freedom: The legacy of utopian design. *International Journal of Design*, 7 (3), 45–56. DOI: <https://doi.org/10.2752/175470813X13777089864494> [in English].
22. Kolosnichenko, M., Krotova, T., Remeniya T., Prykhodko-Kononenko, I., & Chetverik, A. (2014). Salvador Dali's Artistic Experiments in the Art of Jewelry and Their Impact on Contemporary Design. *Art and Design*, 4, 9-19. DOI: <https://doi.org/10.30857/2617-0272.2021.4.1> [in English].
23. Kahambing, J. G. S. (2018). Giving style to one's character: nietzsche & foucault on self-artistry. *International Journal of Research – Granthaalayah*, 6 (1), 56–68. DOI: <https://doi.org/10.29121/granthaalayah.v6.i1.2018.1594> [in English].
24. Weninger, R. (2005). Individual style after the end of art. *Postgraduate Journal of Aesthetics*, 2 (3), 105–115. Retrieved from: https://philarchive.org/archive/WENISA-2?utm_source=chatgpt.com [in English].

Дата першого надходження статті до видання: 22.03.2026

Дата прийняття статті до друку після рецензування: 16.04.2026

Дата публікації (оприлюднення) статті: 30.04.2026

Стаття поширюється на умовах ліцензії відкритого доступу (CC BY 4.0)